

(Fortsættelse 03)

MIT BARNDOMSHJEM

Men for at vende tilbage til min allertidligste barndom: Efter fremstillingen i kirken var der selvfølgelig en mindre festlighed i hjemmet, hvori alle de tidligere ovenfor nævnte familiemedlemmer deltog. Og det var formentlig igen mine nogenlunde velstillede farforældre, der bidrog med diverse mad- og drikkevarer til gæsterne, ligesom de sikkert også har hjulpet deres søn og svigerdatter med at opfylde det, der dengang var skik og brug, nemlig at værtsparret stillede cigarer, cerutter, tobak og cigaretter til fri afbenyttelse for de af gæsterne, der gerne ville ryge. De fleste mænd dengang var rygere, enten af pipe, cigarer, cerutter eller cigaretter, men ved højtidelige lejligheder blev cigarrygning anset for at være det værdigste for en mand. Det blev dengang betragtet som ukvindeligt at ryge, og der var derfor kun meget få kvinder, der var rygere på den tid, og til disse hørte min moster Lilly, som dog foretrak cigaretter. Derimod var det fuldstændig uhørt at se en kvinde ryge pipe eller cigar, men en cerut kunne til nød gå an, når det endelig skulle være, og en sådan nød hun da også gerne ved enkelte lejligheder. Men endnu mere nød hun måske nok at chokere sine omgivelser, der tit tog anstød af hendes meget moderne påklædning og kvikke bemærkninger, mens hun slog smut med øjnene, så hormonerne kogte over hos mændene. Men alt dette er selvfølgelig noget, jeg først lagde mærke til og forstod noget senere i livet.

Herover ses mit barndomshjem som det så ud i august 2006, her set fra sydvest. Som omtalt i teksten var det røde tegltag blevet sortgråt af tidens tand, ligesom vinduerne var blevet udskiftet med moderne ruder og vinduesrammer og fundament var malet sorte. Det hvide stakit foran den smalle forhavn foran huset var væk og haven erstattet af et par buske tæt op

til huset. Hækken i forgrunden fandtes også i mine forældres tid, men var dog ikke så høj som på billedet her. Den strakte sig langs huset og helt ned til bagenden af baghaven. Til venstre ses naboens hus, som dengang var hvidkalket og ikke havde hvidt stakit, men var dækket af hæk og buske. Mellem nabohuset og 'vores' hus ses lidt af den sorte carport, som heller ikke fandtes, da vi boede i huset. – Foto: © 2006 Harry Rasmussen.

Det er vist nok ikke muligt for et menneske under normale omstændigheder at huske længere tilbage i sit liv, end til omkring 2-års alderen. Noget af det første, jeg opfattede, var naturligvis de allernærmeste omgivelser, hvilket vil sige husets indretning og møblering, og dernæst gårdspladsen bagved med udhuset og hønsehuset, og haven, der strakte sig langt bagud til det endnu ukendte. Huset var som tidligere nævnt opført i 1927, det stod der også på en indmuret, rektangulær tavle, som var anbragt på kvisten ovenover det store stuevindue. Huset var bygget af røde mursten og havde rødt tegltag. Der var ingen kælder under, men til gengæld havde huset en overetage, der faktisk kunne fungere som selvstændig lejlighed, hvilket den da også på et tidspunkt kom til.

På dette foto, der formentlig er et af de første, som overhovedet er taget af mig, ses jeg siddende i en zinkbalje af den slags, der dengang var i almindelig brug, når man skulle vaskes over hele kroppen. Eller når man – som her – bare ville lege og pjaske med vand i sommervarmen. Det udendørs billede er dog ikke taget i Tillitse, men et helt andet sted, som det ikke er lykkedes mig at lokalisere. – Privatfoto ca. 1931: © Harry Rasmussen.

VENTER PÅ FAR

En af mine tidligste barndomserindringer er, at mor i aftenskumringen sad med mig på skødet foran det store stuevindue, og at hun sang for mig, mens vi ventede på, at far skulle komme hjem fra arbejde og dukke op på sin cykel uden for stakitet, der

omgav forhaven. Der var endnu ikke tændt lys i stuen, og uden for på vejen fandtes der dengang ingen gadelygter på sidevejene. En af de børnesange, jeg kan huske at min mor sang ved den lejlighed var:

"Hop, hop, hop, hop, hop, hop, hop, hop,
ride, ride ranke!

Greven er så højt på strå,
Bonden må med træsko gå.

Ride, ride ranke!

Mor kunne alle 10 vers udenad og dem sang hun, mens hun vippede med benene, hver gang hun sang "Hop, hop, hop osv.", så jeg bogstavelig talt følte, at jeg selv sad højt til hest og var et grevebarn, et meget lattermildt sådant, for jeg grinede himmelhøjt ved hoppene. Hvis hun kunne nå det, sang hun også flere andre af de kendte børnesange for mig, og jeg hyggede mig gevaldigt ved den rare stemning og fysiske nærhed til mit moderlige ophav. Det var tydeligt for mig, at hun elskede mig over alt andet på jorden, og hun følte sig ikke så hæmmet i at give udtryk for sine følelser, når hun var alene med mig. Men så snart der var andre til stede, ja, endog bare min far, blev hun straks genert og sky, hvilket gav sig udslag i kropslig stivhed, hæmmethed og kejtethed.

Men nogle af de andre børnesange, jeg husker at min mor sang for mig som helt lille, var f.eks. "Klappe, klappe kage", og så klappede vi kage, det bedste jeg havde lært. Eller når hun sang "Tinge-linge-later", så stavrede jeg rundt efter hende, når hun marcherede rundt om stuebordet. På det tidspunkt vidste jeg endnu ikke rigtig, hvad en tinsoldat og da slet ikke en rigtig soldat var for en størrelse, bortset fra, at der på en af væggene i stadsstuen hang et fotografi af min far som garderhusar, hvor han med sabel ved siden sad højt til hest i sin flotte uniform med den høje gallahjelm med de mange nedhængende frynser. Hvad jeg ikke kunne se, fordi fotografiet kun var i sort og hvidt, var uniformens flotte farver.

Der var endnu en sang, der involverede fysisk aktivitet fra både mor og barns side, nemlig "Save, save brænde", og herunder holdt mor mig i hænderne og bevægede sine og mine arme frem og tilbage modsat hinanden, som efterlignede at save brænde. Det var jo en herlig leg, der i lighed med de andre aktivitets-sange bidrog til at træne barnets muskler og led, og det kunne mine nok behøve, min lidenhed og spinkelhed taget i betragtning.

MIN BARNDOMS SANGE

Men når mor sad med mig på skødet og sang "Jeg en gård mig bygge vil", var det jo om dyr og situationer, som jeg snart skulle blive fortrolige med i min hverdag, idet far

i min tidligste barndom som nævnt var landarbejder, og han arbejdede for flere af egnens gårde, blandt andet "Kløngegården", som var vores nærmeste nabo mod syd. Det var også bondegårdens dyr og velkendte situationer fra min fars arbejde, jeg mødte i sangen "Kom, du store "pruhest!". Det var også de velkendte høns, jeg så for mig, når mor sang "Poul sine høns i haven lod flyve", ligesom jeg havde set og kendte storken i B.S.Ingemanns herlige "Stork, stork, langeben", for den havde jeg set nogle gange ude på engen, hvor den gik og snappede frøer og firben, eller stod på ét ben og hvilede sig, så at man kunne tro sangens ord om, at den måske havde mistet det andet ben nede i Faraos moser.

Børnesangen "Stork, stork, langeben" var en af de børnesange, jeg holdt meget af som barn, og storken kendte jeg jo fra selvsyn, idet det kunne hænde at den for en stund slog sig ned på den mark, der lå lige uden for vores havehæk.

Hvem Farao var, vidste jeg ikke, men på mit spørgsmål herom svarede mor, at det var en konge der boede meget, meget langt borte i de varme lande. Gennem denne sang blev jeg klar over, at det er storken der kommer med de små børn, som den henter i Faraos moser. Det skal jeg fortælle lidt mere om i en senere sammenhæng.

På dette billede, som er fotograferet i august 2006, ses "Kløngegården" i baggrunden. Helt til venstre for gården, men udenfor billedet, ligger 'vores' hus. Det er min kære kone, Birgit, der står ved æbletræet i forgrunden. Stedet ligger lige overfor den fhv. Tillitse Station på den anden side af vejen. – Privatfoto: © 2006 Harry Rasmussen.

Og af de mange forskellige insekter, som det vrimlede med på landet, var der ikke mindst honningbien, som blev besunget i "Sur, sur, sur, lille bi, omkring". Både min far og flere af naboerne havde hver især tre-fire bistader stående nede i haven, hvor bierne kunne gøre dobbelt nytte som bestøvere og pollensamlere, således at frugttræer- og buske kunne sætte bær og der kunne blive adskillige glas honning til vintertiden.

En børnesang, som jeg også holdt meget af, var ikke mindst "Pandeben, godt det gror, bag ved det for-standen bor". Og den sidst-nævnte sang ledsagede mor naturligvis med at pege på de forskellige ansigtsdele, efter-hånden som de blev nævnt i versene, og når hun så nåede til sjette og sidste vers og dikkede mig med pegefingern i halsgruben, mens hun sang de herlige linjer:

Dikkedik! - Hvad er det!

Vil du sidde rank og ret!

Så skal jeg nok luksen finde,

thi jeg ved, han er derinde.

O, nu fik jeg ham, den strik!

Dikke, dikke, dikke, dik!

Og når mor nåede til versets sidste linjer og kildede mig under hagen, var jeg revnefærdig af latter og kildenhed. Dengang vidste jeg naturligvis ikke, at denne genialt enkle og varmt fortalte børnesang var skrevet af H.C.Andersen, forresten digtet i 1845 og trykt første gang i "Månedsskrift for Børn", 1. hæfte, der udkom i marts 1845. Skønt selv ugift og barnløs, var Andersen en stor børneven, som forstod barnets psykologi langt bedre end de fleste voksne på den tid, og vel også senere. Det kan man især læse ud af hans børnesange og digte om børn, hvoraf "Lille Viggo, vil Du ride Ranke?" (1832) formentlig hører til hans allerkendteste. Men man ser det måske i højere grad af hans egentlige børneeventyr, dels dem, der er skrevet for børn, og dels dem, der handler om børn.

På fotoet herover til venstre ses jeg stående foran et højt fuglebur, hvori der sidder en papegøje, men jeg kan ikke erindre nogensinde at have ejet en sådan. Alligevel kan fotoet godt være taget hjemme i Tillitse, nemlig ude foran udhuset. - På fotoet til højre sidder jeg

på skødet af en midaldrende dame, hvis identitet det ikke er lykkedes mig at fastslå. Billedet, som antagelig er fotograferet i klitten foran Maglehøj Strand, er et udsnit af nedenstående foto. – Privatfoto ca. 1931: © Harry Rasmussen.

Lidet anede jeg dengang, at H.C.Andersen og hans digtning skulle få så stor betydning for mig som voksen, og at jeg dels kom til at medvirke som animator på langtegnefilmen "Fyrtøjet" (1946) og dels producerede, instruerede og iscenesatte tegnefilmen "Det er ganske vist!". Jeg havde heller ingen anelse om, at jeg som voksen efterhånden skulle skrive adskillige artikler og et par bøger om H.C.Andersen, hans livsanskuelse og forfatterskab.

DE OVERNATURLIGE: ENGLENE

Der var også en anden af Andersens dejlige sange, mor sang for mig i min allertidligste barndom, og det var "Hist, hvor vejen slår en bugt". Han skrev den i 1829, hundrede år før min fødsel, og den foregår jo netop i et landligt miljø og skildrer en dagligdags situation, hvori en moder ved aftenstid lægger sin lille søn i seng for at sove. Jeg følte derfor, at sangen var specielt møntet på mig, selvom vores hus ikke lå ved en vejbugtning og heller ikke var så gammelt og forfaldent, som tilfældet er med det i sangen, og vi havde heller ikke på det tidspunkt nogen hund. Det fik vi først, da jeg var 3-4 år.

Det var blandt andet i forbindelse med denne sang, at det overnaturlige også kom ind i mit liv, for det er barnet med sin åbne og ofte også på en gang levende og konkrete fantasi ikke så fremmed over for, som tilfældet er med de fleste voksne. Jeg tænker her på de fire sidste linjer i sangen, der lyder sådan:

Moder klapper barnets kind,
se, hvor sødt det sover ind,
drømmer om de engle smukke
i sin lille, pæne vugge.

De smukke engle kendte jeg dels fra mors samling af glansbilleder og dels fra nogle billeder eller illustrationer i ugebladet Familie Journalen. Dette blad havde min mor købt og læst stort set hver eneste uge siden sin tidligste ungdom, og det vedblev hun med resten af livet. Men for mig var engle ensbetydende med smukke unge og nærmest kønsløse mennesker i hvide natkjoler, og de adskilte sig fra almindelige mennesker ved at have store, hvide vinger på ryggen, ligesom f.eks. svanerne. Og mor havde fortalt, at englene altid var gode og hjælpsomme, men kun over for artige børn, det vil sige børn, der opførte sig pænt og kun gjorde, hvad deres far og mor sagde.

Uartige børn kunne derfor aldrig regne med at få hjælp af engle, og de kunne heller ikke se disse, for de gjorde sig kun synlige for børn, som de vidste var gode og kærlige.

På dette foto sidder jeg på skødet af en dame, hvis navn og identitet det desværre ikke er lykkedes mig at fastslå. Siddende som nr. 2 fra venstre ses min mor, som nr. 3 mormor, og som nr. 4 farmor. – Billedet er med al sandsynlighed fotograferet i klitten foran Maglehøj Strand, men hvem der har fotograferet situationen har jeg ingen viden eller erindring om. Det var normalt min onkel Johannes der fotograferede familiesituationerne, men eftersom tante Alma ikke er med på billedet, har det næppe været ham der i dette tilfælde agerede fotograf. – Privatfoto ca. 1932: © Harry Rasmussen.

Herover ses jeg på det store vildtvoksende græsareal, som tydeligvis er identisk med det, der ses på ovenstående foto. Billedet er derfor med al sandsynlighed taget ved samme lejlighed,

som det nævnte. Jeg har formentlig været omkring 3 år på det tidspunkt. – Privatfoto ca. 1932: © Harry Rasmussen.

På dette foto fra 24. august 2006 befinder vi os på Maglehøj Strand, formentlig omtrent på det sted, hvor de ovenfor viste og omtalte fotos er taget 74 år tidligere. Personerne på billedet er fra venstre Kaj Grye Pedersen, Birgit Bennedbæk og Hanne Pedersen. – Privatfoto: © 2006 Harry Rasmussen.

Den forældre-pædagogiske opfattelse af englenerne tog jeg ganske ukritisk til mig, for selvom jeg endnu ikke kendte nogen uartige børn, så var jeg enig i, at det var rigtigt af englenerne ikke at hjælpe disse. Og hvad spørgsmålet om engles eksistens angår, så var jeg ikke et eneste øjeblik i tvivl om, at de selvfølgelig eksisterede, også selvom man normalt ikke kunne få dem at se. De levede jo højt oppe blandt himlens stjerner og kom kun ned til jorden, når et godt barn eller en god voksen havde brug for deres hjælp. Og stjernerne havde jeg med egne øjne set, både en sen midsommeraften med høj himmel, og en frostklar nat, hvor den fjerne, tavse og utallige skare af klart lysende stjerner gjorde et uudsletteligt, om end uforståeligt indtryk på mig. Det var i øvrigt et indtryk, som jeg senere i livet skulle komme til at opleve i sjældne øjeblikke, hvor verdensrummets uendelige storhed og dybde åbenbarede sig for mig.

Tegneren Vilhelm Pedersens illustration til H.C.Andersens dejlige eventyr Engelen (1843), svarer meget godt til min barndoms forestillinger om engle, som jeg jo kendte fra mors samling af kønne glansbilleder og af billeder af engle i Familie Journalen. - Tegning af Vilhelm Pedersen. H.C.Andersen. Samlede Eventyr og Historier. Gyldendal, København 1962.

Illustration til H.C.Andersens eventyr Ole Lukøje (1841). Andersen skrev også en eventyrkomedie med titlen "Ole Lukøje" (1849), som første gang blev opført på Casino den 1. marts 1850, og som i øvrigt ofte blev vist i reprise. - Tegning af Vilhelm Pedersen. H.C.Andersen. Samlede Eventyr og Historier. Gyldendal, København 1962.

Englene hørte jeg jo også om ved sengetid, når jeg lå i min lille seng og skulle sove, og mor sad ved siden af og sang "Den lille Ole med paraplyen", som ville fortælle dejlige drømmeeventyr om de stjerner klare og himlens engleskare, "og om den yndige, milde fe, som alle børn vil så gerne se." Denne fe forekom mor mig at være, når jeg befandt mig i den vid-underlige tilstand mellem vågen og søvn, og hvor jeg i halvdøs så hendes milde, rare og smilende ansigt og hørte hende synge "Sov, mit barn, sov længe". Ole Lukøje med paraplyen hørte til en af de allerkæreste skikkelser i min barndoms eventyrunivers, og jeg var af den opfattelse, at han hørte til blandt Guds engleskare og kom ned til jorden hver aften, når børn skulle sove. Dengang tænkte jeg slet ikke over, at eftersom en masse børn i verden bliver lagt til ro på omtrent samme klokkeslæt, så måtte han enten være allestedsnærværende på samme tid, eller også måtte der være umådeligt mange Ole Lukøjer til, for at kunne overkomme at besøge "hver lille pige, hver lille dreng", ikke bare i byen, men også på landet. Men i modsætning til englene, er Ole Lukøje naturligvis kun et symbol på søvnens og drømmens væsen, i lighed med den græske søvngud Morfeus.

(Fortsættelse i Afsnit 04)